

*Олена Данилова
(Херсон, Україна)*

ВИДАТНІ ПЕДАГОГИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Система професійно-технічної освіти в Україні пройшла відповідний історичний шлях розвитку і становлення. На сьогоднішній день вживаються заходи щодо реформування її кількісної та якісної перебудови у відповідності до потреб ринку праці. Беззаперечним залишається той факт, що основою, стрижнем системи професійно-технічної освіти завжди були і залишаються її організатори і працівники, – майстри виробничого навчання, у яких добре серце і золоті руки, а також чудові педагоги, які люблять дітей і вірять в їх майбутнє. Розвиток професійно-технічної освіти в різних регіонах країни мав свої особливості, зумовлені соціально-економічними чинниками, специфікою промислового виробництва. Освітнянські процеси на Півдні України розвивалися в контексті народногосподарських потреб регіону у кваліфікованих робітничих кадрах [1]. Система профтехосвіти вижила і розвивалася завдяки зусиллям, таланту, самовідданості людей, які входили до неї і присвятили їй свої життя.

Метою статті є висвітлення здобутків працівників системи професійно-технічної освіти Півдня України другої половини ХХ століття. Саме в цей час творився унікальний досвід розбудови системи підготовки кваліфікованих робітників на ґрунті суспільних потреб та пошуку нового змісту цієї освіти [1].

На широкому пологому березі р. Інгулець, серед чудової природи у 1945 році було засновано Снігурівське ПТУ № 34 Миколаївської області, яке готувало механіків-водіїв, ковалів, автослюсарів і слюсарів з ремонту сільгоспмашин. Від початку заснування училища тут працювала династія Матяжів. Розпочинали роботу майстрами виробничого навчання брати Матяжі: Віктор Іванович, Григорій Іванович та Іван Іванович. До них приєдналися дружини Агафія Олександрівна, Віра Дмитрівна, Анастасія Олександрівна, пізніше син Григорія та Агафії Матяжів Віктор Григорович [3, с. 297].

На посаді директора цього училища багато років, а саме 37, віддав Іван Іванович Мазур, який був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора і медаллю «За доблесну працю».

Профтеосвіта Півдня України пишається своїми ветеранами:

Рощик Микола Олександрович. За його плечима – 30 років роботи в професійно-технічній освіті, а саме в ПТУ № 19 Миколаївщини. Трудовий шлях він почав з 1970 р. майстром виробничого навчання. На республіканському конкурсі електрозварювальників, який проходив у 1980 році в Уральську (Казахстан), його учень отримав друге місце. «Майстер – золоті руки», так кажуть про нього його вихованці. Міцні знання, практичні вміння, які він давав своїм учням, слугують їм усе подальше життя [3, с. 298];

Аксьонова Анастасія Олександрівна – в системі ПТО працювала 37 років: старшим майстром, викладачем, головою методичною комісії заводського учнівства при Херсонському бавовняному комбінаті. Розробила методичні розробки «Ремонт текстильного обладнання (1999)», «Дефекти тканин (2000)», «Стандартизація і контроль якості готових тканин (2001)» [3, с. 531];

Березань Олександр Пилипович – в системі ПТО працював більше 40 років майстром виробничого навчання Херсонського ПТУ № 1. Розробив конструкцію пристосування для центрівки заготовок без затиску в токарному патроні (1981). Автор методичних розробок «Методика показу трудових прийомів (1991)», «Методика обробки конічних поверхонь (1997)» [3, с. 542];

Жолнерович Тамара Сергіївна – в системі ПТО працювала більше 50 років майстром виробничого навчання ТУ № 3 м. Одеси. Розробила методику використання матеріалу та технічних засобів на уроках виробничого навчання, впровадженої в ПТНЗ Одеської області [3, с. 604];

Жук Людмила Іванівна – в системі ПТО більше 30 років: викладачем, методистом, заступником директора з навчально-методичної роботи ПТУ № 12 м. Миколаєва. Розробила нову модель методичної служби училища, що створює умови для росту професійної майстерності викладачів та майстрів виробничого навчання [3, с. 604-605];

Лук'янова Надія Герасимівна – майстер виробничого навчання, викладач ВПУ № 26 м. Одеси. Вдосконалила методику вивчення спеціальних дисциплін у ПТУ морського профілю. Автор методичних розробок «Норми раціонального харчування моряків (1994)», «Організація праці на камбузі (1999)» [3, с. 668] та інші педагогічні працівники.

Часто працівниками училищ ставали колишні випускники, які закінчували технікуми, інститути і поверталися в рідні стіни викладачами і майстрами виробничого навчання. Так, у Березнегуватському училищі третину працівників склали випускники: В. Шульженко, Ю. Авраменко, М. Христенко, В. Радзівон, М. Бабай, В. Галинкін та інші.

З розвитком і удосконаленням системи ПТО у другій половині ХХ століття, зростали і здобутки вихованців системи на спортивній і культурній нивах. Так, під керівництвом Ластовецької Алли Василівни – тренера з баскетболу Миколаївської обласної ради ВДСТ «Трудові резерви», викладача ПТУ №№ 7, 21 м. Миколаєва – збірні команди ПТУ області з баскетболу виборювали призові місця у республіканських змаганнях ВДСТ «Трудові резерви» (м. Чернігів, 1972; м. Полтава, 1974) [3, с. 660];

Також, у 50-60-ті роки учні профтехосвіти Херсонщини ставали призерами республіканських, всесоюзних, світових чемпіонатів. Наприклад, випускники Херсонського училища № 1 В. Кулішов, В. Кононенко, О. Білий, В. Карбило стали чемпіонами Європи з веслування на байдарках і каное [3, с. 365].

Випускники цього училища славилися не тільки спортивними здобутками. Кожне училище створювало на своїй базі гуртки художньої самодіяльності. Учасники цих гуртків брали активну участь у конкурсах різних рівнів. Ансамбль вищезгаданого навчального закладу «Веселі ложкарі» був відомий не тільки в Україні та Союзі, а й у Європі (Угорщина, Болгарія, Чехословаччина, Індія, Польща, Китай тощо) [3, с. 366].

Організатором та незмінним керівником вищезгаданого учнівського самодіяльного народного ансамблю був Аврутін Михайло Давидович (1919-1990 рр.), який працював у системі ПТО області більше 40 років. Ансамбль під

його керівництвом удостоєний обласної премії ім. І. Кулика (1978 р.) та республіканської комсомольської премії ім. М. Островського (1980 р.).

Систему професійно-технічної освіти регіону очолювали професіонали, віддані справі підготовки робітничих кадрів:

Андаран Іван Григорович – в системі ПТО працював 30 років: з 1955 р. – директором технічного училища № 2 м. Миколаєва, з 1957 р. – заступником начальника Миколаївського обласного управління профтехосвіти, з 1960 по 1985 рр. – директором технічного училища № 1 м. Миколаєва. Під його керівництвом розпочалося відродження училища, яке було вщент зруйноване війною. Налагодив тісні зв'язки із заводом імені 61 Комунара, завдяки чому училище стало переможцем Всесоюзного огляду спільної роботи колективів професійно-технічних училищ і базових підприємств [3, с. 532].

Мороз Марія Семенівна – в системі ПТО працювала більше 38 років майстром виробничого навчання, старшим майстром, директором ПТУ № 24, м. Миколаєва. Ініціатор і організатор створення при училищі навчально-виробничого комплексу, до складу якого входили два кондитерські цехи, кухня лабораторія для офіціантів та барменів, дегустаційний зал, навчально-торгівельні магазини «Марійка» та «Меркурій». Під її керівництвом заклад один із перших на Миколаївщині налагодив ділові зв'язки зі службою зайнятості у справі підготовки незайнятого населення [3, с. 689]

Корчевський Олександр Еммануїлович – викладач, заступник директора, з 1995 р. – директор Одеського навчально-методичного центру ПТО. Ініціював створення нового типу ПТНЗ – Одеського технічного ліцею на базі ПТУ № 1 (м. Одеса, 1987 р.). Автор оригінальної методики міжкурсового підвищення кваліфікації керівних кадрів ПТНЗ області (1997) та методичних рекомендацій з проблем організації навчального процесу (1996) [3, с. 641] та інші.

У 80-х роках ХХ століття в Херсонській області було започатковано створення учнівських механізованих загонів, досвід організації яких був поширений на всій території України. Кращими з цього питання визнані херсонські міські ПТУ № 1 і № 18; серед сільських ПТУ № 22 і № 24. Викладач ПТУ № 24 П. Н. Шахман розробив методику механізованого загону за методом

бригадного підряду: учні виконували всю роботу від орання до збирання врожаю[2, с. 11].

Педагогічні працівники південного регіону України славилися і креативними здобутками. Майстер виробничого навчання ПТУ № 26, ЦПТО № 1 м. Миколаєва Гумовська Ірина Сергіївна створила більше 10 колекцій моделей одягу, виконаних ученицями під її керівництвом. Одна з колекцій одягу «Вечірній коктейль» – дипломат конкурсу південного регіону України «Краса і мода» (м. Одеса, 1999) [3, с. 588] тощо. Отже, історію творять люди, неспокійні серця яких надихають рухатись вперед. Таких талановитих людей в історії розвитку профтехосвіти південного регіону ще багато.

Таким чином, професійно-технічна освіта Півдня України має золотий фонд творчих, працьовитих, талановитих майстрів виробничого навчання, викладачів професійної та загальноосвітньої підготовки. Вони мають достатній фаховий рівень, духовно-моральний потенціал, належну психолого-педагогічну підготовку для забезпечення потреб регіону у кваліфікованих робітниках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данилова О. І. Розвиток професійно-технічної освіти на Півдні України (1958-1998 рр.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Олена Іванівна Данилова. – Херсон, 2015. – 274 с.
2. Професійно-технічні заклади Херсонщини : інформаційно-іміджеве видання до 70-ти річчя професійно-технічної освіти. – Херсон : Видавництво ТОВ «Айлант», 2010. – 70 с.
3. Профтехосвіта України : ХХ століття : енциклопедичне видання / за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : АртЕк, 2004. – 876 с.: іл.